

Venemaa süüdistused versus tegelikkus

Venemaa agressioon Ukraina vastu on Venemaa viinud rahvusvahelisse isolatsiooni. Muu hulgas on NATO peatanud igasuguse praktilise koostöö Venemaaga.

Et juhtida tähelepanu oma tegevuselt kõrvale, on Venemaa esitanud NATO aadressil terve rea süüdistusi, mis põhinevad faktide moonutamisel ja eiravad NATO järjepidevaid pingutusi partnerlussuhete ülesehitamisel Venemaaga.

Venemaa on ka alusetult rünnanud Ukraina ametivõimude legitiimsust ning kasutanud Ukraina territooriumi hõivamiseks jõudu.

Käesolev dokument paneb faktid paika.

NATO–Venemaa suhted

Venemaa väidab, et NATO on aastaid püüdnud teda suruda rahvusvaheliselt marginaalsesse rolli.

Allianss on alates 1990. aastate algusest pidevalt püüdnud Venemaaga luua vastastikku huvi pakkuvates valdkondades koostöösuhteid ning töötanud strateegiliste partnerlussuhete nimel.

Juba enne Nõukogude Liidu ja Varssavi Lepingu Organisatsiooni lagunemist tuli NATO Venemaale vastu, pakkudes vastandumise asemel dialoogi, nagu väljendati NATO tippkohtumisel Londonis 1990. aasta juulis (deklaratsioon [siin](#)). Järgnevatel aastatel edendas allianss dialoogi ja koostööd, luues uusi foorumeid, näiteks Partnerlus rahu nimel (Pfp) ning Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC), mis olid avatud kogu Euroopale, kaasa arvatud Venemaale (Pfp alusdokumendid [siin](#) ja [siin](#)).

Märgina Venemaa unikaalsest rollist Euro-Atlandi julgeolekus kirjutasid NATO ja Venemaa 1997. aastal alla vastastikuste suhete, koostöö ja julgeoleku põhiaktile, mille tulemusel moodustati NATO–Venemaa alaline ühisnõukogu. 2002. aastal uuendasid pooled suhet ja moodustasid NATO–Venemaa Nõukogu (NRC). (Põhiakt on [siin](#), Rooma deklaratsioon, millega moodustati NRC, [siin](#).)

Alates NRC moodustamisest on NATO ja Venemaa teinud koostööd uimasti- ja terrorismivastases võitluses, allveelaevade päästmisel ning hädaolukordade valmiduse planeerimisel. Sarnaseid suhteid ei ole pakutud mitte ühelegi teisele partnerile.

Niisiis on asi Venemaa marginaliseerimisest kaugel. Vastupidi, NATO on Venemaad kohelnud privilegeritud partnerina.

NATO edasiarenemine ja laienemine

Venemaa ametnikud ütlevad, et NATO oleks külma sõja lõpus tulnud laiali saata ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikide vastuvõtmine allianssi õnneks Venemaa julgeolekut.

NATO tegevust ei lõpetatud pärast külma sõda, kuna tema liikmed soovisid säilitada sideme, mis on transatlantilises ruumis taganud julgeoleku ja stabiilsuse, või nagu on märgitud Londoni deklaratsioonis: „Me peame jääma kokku, et pikendada rahuaega, mis on meile neli viimast aastakümnet osaks saanud”. Jäädes oma väärtuste juurde, millest organisatsioon on alati juhitud, sai NATOst enam kui võimas sõjaline liit: temast sai poliitilise dialoogi ja koostöö foorum.

NATO avatud uste poliitika on alati olnud ja on ka edaspidi Euroopa demokraatlike riikide vaba valik. Kui Ukraina otsustas „blokivälise” poliitika kasuks, austas NATO seda otsust täielikult. Venemaa on ammu väitnud, et NATO püüab Ukrainat sundida liikmestaatusesse, kuid see on alati olnud täielikult vale väide.

NATO on täitnud Põhja-Atlandi lepingu (mis on kättesaadav [siin](#)) artiklit 10, kus on sätestatud, et „Lepinguosalised võivad üksmeelse nõusoleku korral kutsuda lepinguga ühinema kõiki teisi Euroopa riike, kes on valmis edendama lepingu põhimõtteid ning panustama Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekusse.”

Alates 1952. aastast kuni 2009. aastani on Euroopa riigid teinud demokraatliku protsessi ja õigusriikluse põhimõtteid järgides otsuse taotleda NATO liikmesust kuuel korral. NATO liikmed otsustasid nad ühehäälselt vastu võtta.

NATO ja ELi laienemised on Kesk- ja Ida-Euroopa riikidel aidanud toime tulla raskete reformidega, mis tuli enne ühinemist ära teha. Need laienemised on nende riikide kodanikele toonud demokraatliku valikuvabaduse ja õigusriikluse ning kiire majanduskasvu. Tänu sellele on Euroopa saanud terviklikumaks, vabamaks ja rahumeelsemaks kui kunagi varem oma ajaloos.

Põhiaktis kinnitas seda visiooni ka Venemaa. Ta töötas „luua Euroopas ühise, ilma eraldusjoonteta või mõjusfäärideta julgeoleku- ja stabiilsuseruumi” ning „austada kõigi riikide suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust ning nende pärisõigust valida ise oma julgeoleku tagamise viisid ja vahendid.”

Seda töotust rikkudes paistab aga, et Venemaa püüab taas luua oma mõjusfääri, hõivates osa Ukrainast, paigutades selle piiri äärde palju vägesid ja nõudes Venemaa välisministri Sergei Lavrovi hiljutise sõnavõtu kohaselt, et „Ukraina ei tohi kuuluda ühtegi blokki.”

Venemaa väide, et NATO on lubanud mitte laieneda

Venemaa ametiisikud väidavad, et USA ja Saksamaa ametnikud lubasid 1990. aastal, et NATO ei laiene Kesk- ja Ida-Euroopasse, ei ehita Venemaa piiri äärde sõjaväelist taristut ega paiguta sinna alalisi vägesid.

Seda ei ole kunagi lubatud ega ole ka Venemaa oma väidete tõestuseks ühtki tõendit esitanud. Kui NATO kui selline oleks midagi sellist lubanud, oleks selle jaoks tulnud vastu võtta kõigi NATO liikmesriikide ametlik, kirjalik otsus. Pealegi hakati NATO laienemist kaaluma alles aastaid pärast Saksamaade taasühinemist. Siis, kui Venemaa väitel seda lubati, see küsimus veel päevakorral ei olnud.

Väide, et NATO on lubanud mitte ehitada Venemaa piiri äärde sõjaväelist taristut, on samamoodi vale. Põhiaktis kordas NATO: „praeguses ja lähituleviku julgeolekukeskkonnas jätkab allianss oma kollektiivse kaitsega ja muude missioonidega eelkõige vajaliku koostegutsemisvõime, löimituse ja tugevdusvõimekuse tagamise, mitte suurte täiendavate lahinguüksuste alalise paigutamise teel. Seega peab tal olema piisav taristu, mis sobib nimetatud ülesannete täitmiseks. Sellega seoses võib allianss tugevdamist kasutada vajaduse korral, s.o kui on vaja kaitset agressiooniohu eest ja toetada kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjaga ja OSCE juhtpõhimõtetega algatatud rahuvalvemissioone ning kooskõlas tavarelvastuse lepinguga, 1994. aasta Viini dokumendiga ja vastastikku kokku lepitud läbipaistvusmeetmetega toimuvate õppuste jaoks.”

NATO on tõepoolest toetanud oma liikmesriikide sõjaväelise taristu, nagu näiteks lennuväebaaside uuendamist, mis on toimunud kooskõlas tugevdamise ja õppuste suhtes kehtivate nõuetega. Kuid ainsad lahinguüksused, mis paiknevad uute liikmesriikide territooriumil alaliselt, on nende liikmesriikide enda omad.

Isegi enne Ukraina kriisi oli ainus korrapäraselt nähtav märk alliansi vägedest NATO reaktiivlennukid, mis tegid Baltimaade õhuruumis patrull-lende. Neid minimaalseid kaitseüksusi ei saa nimetada põhiakti tähenduses suurteks lahinguüksusteks.

Enne kriisi võttis NATO meetmeid selleks, et suurendada oma Ida-Euroopa liikmesriikide olukorrateadlikkust ja parandada nende kaitset. Ka see on täielikus kooskõlas põhiaktiga ja otseselt Venemaa sõjaväe destabiliseeriva sõjalise tegevuse tagajärg.

Lisaks on põhiaktis sätestatud, et „Venemaa lähtub oma tavavägede paigutamisel Euroopas sarnastest põhimõtetest.”

Venemaa agressioon Ukraina vastu on selle lubaduse jäme rikkumine, nagu seda on ka tavarelvastuse lepingu ühepoolne peatamine tema poolt.

Venemaa väide, et NATO on eiranud tema raketitõrjeargumente

NATO ei ole Venemaa argumente eiranud. Vastupidi, allianss on raketitõrje küsimuses pidevalt otsinud Venemaaga koostööd. 2010. aasta Lissaboni tippkohtumisel tegid NATO riigipead ja valitsusjuhid otsuse „töötada välja raketitõrje võimekus, et kaitsta NATO kõigi Euroopa liikmesriikide elanikkondi, territooriume ja vägesid”, ning kutsusid Venemaad endaga koostööd tegema (deklaratsioon [siin](#)).

Seda korrati 2012. aasta mais Chicagos toimunud tippkohtumisel ([siin](#)), kus NATO liidrid rõhutasid, et NATO „jääb kindlaks vastastikkuse ja usalduse vaimust kantud koostööle raketitõrje valdkonnas” ning ütlesid sõnaselgelt, et NATO raketitõrje „ei õnesta Venemaa strateegilist heidutusvõimet”. NATO tegi lisaks ettepaneku leppida kokku läbipaistvusnõuetes, nagu näiteks luua kaks NATO–Venemaa ühist raketitõrjekeskust. Venemaa on need ettepanekud tagasi lükanud.

Tippkohtumiste deklaratsioonid on enamasti kui vaid poliitilised lubadused: need dokumendid määratlevad NATO poliitika. Selle asemel, et NATO koostööettepanekut vastu võtta, on Venemaa edendanud väiteid, mis eiravad nii tegelikkust kui ka NATO ametlikke seisukohti. Venemaa sõltumatud sõjalised eksperdid on teinud selgeks, et NATO raketitõrjeprogramm ei saa Venemaad mitte mingil moel ohustada ega selle strateegiliste heidutusvägede tõhusust vähendada. Venemaa valitsus on raketitõrje küsimust kasutanud kui võimalust etteheidete tegemiseks, mitte partnerlussuhete loomiseks.

Venemaa kriitika NATO sõjalise tegevuse legitiimsuse adressil – Liibüa

Püüdes õigustada oma illegaalset tegevust Krimmis, on Venemaa rünnanud NATO teatavate operatsioonide legitiimsust.

Üks neist on 2011. aastal NATO juhtimisel toimunud operatsioon tsiviilisikute kaitsmiseks Liibüas. See operatsioon toimus ÜRO Julgeolekunõukogu kahe resolutsiooni alusel (UNSCR [1970](#) ja [1973](#)). Mõlemad tsiteerivad ÜRO põhikirja VII peatükki ja kummalegi ei ole Venemaa vastu hääletanud. Hiljuti väitis president Putin, et NATO on neid resolutsioone Liibüat pommitades rikkunud. See on täiesti vale.

UNSCR 1973 andis NATO-le loa „võtta kõik vajalikud meetmed selleks, et kaitsta ründamisohu all olevaid tsiviilisikuid ja nende elualasid”. Täpselt seda NATO tegigi, kusjuures piirkonna riikide ja Araabia Liiga liikmete poliitilise ja sõjalise toetusega.

Pärast konflikti tegi NATO koostööd Liibüa küsimuses moodustatud ÜRO rahvusvahelise uurimiskomisjoniga, kes leidis, et resolutsiooni UNSCR 1973 ega rahvusvahelist õigust ei ole rikutud, ja järeldas hoopis, et „NATO korraldas väga täpse kampaania, mis tõestas tahet vältida tsiviilohvreid.”

Venemaa kriitika NATO sõjalise tegevuse legitiimsuse adressil – Kosovo

NATO Kosovo-operatsioon algas alles aasta pärast seda, kui ÜRO ja kontaktrühm, kuhu kuulus ka Venemaa, olid teinud rahumeelse lahenduse leidmise nimel intensiivset tööd. ÜRO Julgeolekunõukogu mõistis Kosovos toimuvat etnilist puhastust ja oma kodudest minema aetud pagulaste hulga kasvu mitmel korral hukka kui ohu rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule. NATO operatsioon „Allied Force” algas vaatamata ÜRO Julgeolekunõukogu loa puudumisele, et hoida ära inimõiguste ulatuslikku ja pidevat rikkumist ning tsiviilisikute tapmist.

Sellele õhuründeoperatsioonile järgnes taas NATO juhtimisel toimunud operatsioon KFOR, kus alguses osales ka Venemaa. See operatsioon toimus ÜRO mandaadi alusel (UNSCR [1244](#)) eesmärgiga tagada Kosovos ohutu ja turvaline keskkond. See viis selleni, et ligi kümme aastat otsiti Kosovo probleemile ÜRO volitusel poliitilist lahendust, et määrata lõplikult kindlaks piirkonna staatus, nagu on ette nähtud resolutsioonis UNSCR 1244.

Enne Kosovo operatsiooni toimusid rahvusvahelise üldsusega põhjalikud arutelud pikaajalise kriisi lahendamiseks. Krimmis, kus ei olnud ühtki märki kriisist ja ei tehtud ka ainsatki katset mingisugust lahendust läbi rääkida, läks Venemaa mööda kogu rahvusvahelisest üldsusest, sealhulgas ÜROst, ja lihtsalt okupeeris osa teise riigi territooriumist.

Venemaa väide, et Ukraina ametivõimud on ebaseaduslikud

Ukraina praeguse presidendi ja valitsuse kiitis heaks Ukraina parlamendi valdav enamus, sealhulgas Regioonide Partei esindajad (371 poolthäält 417 registreeritud häälest), 27. veebruaril 2014.

Parlamendi valimised olid toimunud 28. oktoobril 2012. Sel ajal deklareeris Venemaa välisministeerium, et need valimised toimusid „rahumeelselt, ilma ekstsessideta ja kooskõlas üldkehtivate standarditega” ning kinnitasid „Ukraina pühendumust demokraatia ja õigusriikluse põhimõtetele.” Seda avaldust on võimalik vene keeles lugeda [siin](#).

Seega ei saa parlamenti, mida Venemaa on nimetanud legitiimseks, nüüd enam ebaseaduslikuks nimetada.

Venemaa väide, et nn Krimmi referendum oli seaduslik

Venemaa ametiisikud väidavad, et 16. mail Krimmis toimunud nn referendum oli seaduslik.

See referendum oli ebaseaduslik vastavalt Ukraina põhiseadusele (ukraina keeles [siin](#), vene keeles [siin](#), inglise keeles [siin](#)), kus on sätestatud, et „Ukraina territooriumi muutmise küsimused lahendatakse ainult üle-ukrainalise referendumiga.” Krimmil, mis on Ukraina osa, on autonoomse vabariigi staatus, kuid kõik tema valitsemisega seotud küsimused peab lahendama Ukraina parlament (artikkel 134), kes peab ka kinnitama tema põhiseaduse (artikkel 135).

Lisaks korraldati see nn referendum kõigest mõne nädalaga isehakanud Krimmi liidrite poolt, kelle olid määranud Venemaa sõjaväelased pärast valitsushoonete hõivamist.

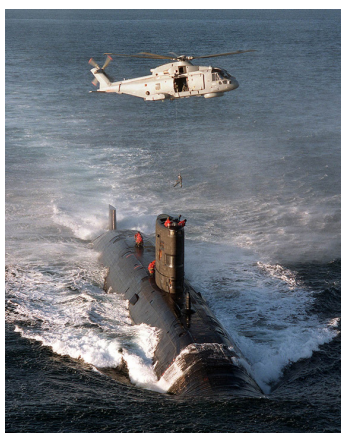
Venemaa väide, et Krimmi annekteerimist õigustab ÜRO Rahvusvahelise Kohtu arvamus Kosovo iseseisvuse kohta

Venemaa liidrid väidavad, et Krimmi nn iseseisvusdeklaratsiooni pretsedendiks on ÜRO Rahvusvahelise Kohtu nõuandev arvamus Kosovo iseseisvuse kohta (avaldatud [siin](#)).

Kuid kohus sedastas seal sõnaselgelt, et tema arvamus ei loo pretsedenti. Ta märkis, et talle on arutamiseks antud „kitsas ja spetsiifiline” küsimus Kosovo iseseisvuse kohta, mis ei hõlma mitte mingisuguseid laiemaid õiguslikke tagajärgi.

Kohus tõstis esile asjaolud, mil iseseisvuseõuded oleksid ebaseaduslikud. Nii oleksid nad seda siis, kui „nad oleksid või oleksid olnud seotud jõu ebaseadusliku kasutamisega”. „Jõu ebaseadusliku kasutamise” näide on ühe riigi sissetung oma naaberriiki ja selle okupeerimine, mida Venemaa just ongi teinud.

Pealegi toimus Kosovo iseseisvumiseni viinud protsess aastaid ja selle vältel kestis ulatuslik protsess, mida juhtis ÜRO. Venemaa eirab oma väidetes kõiki neid fakte.

Public diplomacy division (PDD) - press and media section

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

E-post: moc@hq.nato.int

#NATO